

VSEBINA

Predgovor k slovenski izdaji	7
Predgovor	9
PROLOG: ENA APLIKACIJA ZA VSE - VSE ZA ENO APLIKACIJO	13
TO NI TELEFON	14
GLOBALNO IN LOKALNO	27
TU IN TAM	36
ZDAJ IN POTEM	47
REVNO IN BOGATO	59
PEŠČICA IN MNOŽICA	71
DRUŽABNO IN NEDRUŽABNO	81
BLIZU IN DALEČ	89
PAMETNO IN NEUMNO	100
ZMEŠNJAVA IN RED	113
SVOBODA IN NADZOR	122
NUJNO IN ODVEČNO	135
VEČNO IN BEŽNO	141
STANDARDIZIRANO IN UNIKATNO	153
EPILOG: PRIHODNOST ROKE	175
Zahvale	181
Priporočena literatura	182

PREDGOVOR K SLOVENSKI IZDAJI

Sodobni ljudje smo zasvojeni s spremembami. Vse od zgodnjega 19. stoletja prevladujoči pogled zahodnega sveta opisuje spremembo kot sinonim za napredek, rast, izboljšanje človekovega življenja na planetu. Šele nedavno je postalo jasno, da si sodobna civilizacija koplje svoj grob zaradi uničevanja okolja in klimatskih sprememb. Kljub temu številni še kar naprej in tudi na tej točki verjamejo v napredek ter zatrjujejo, da bodo znanost in nove tehnologije ponovno rešile naše probleme.

Daljnosežne spremembe se odvijajo na boljše in na slabše, a velja si zapomniti, da se vse ne spreminja hitro. Različni deli kulture se spreminjajo z različno hitrostjo. Prehranjevalne navade se lahko hitro spremenijo, medtem ko religija ostaja odporna na spremembe. Kulturne vrednote kot spolna monogamija in varčnost lahko ostajajo globoko zakoreninjene v človeškem umu, čeprav je potrošništvo vse od druge svetovne vojne dramatično spremenilo evropske vsakdanje prakse.

Področje, na katerem so bile spremembe bliskovite, je informacijska in komunikacijska tehnologija. Nove tehnologije so osvojile svet, vdrle v misli in preoblikovale vsakdanje življenje v skoraj vseh državah. Celo relativno revni urbani Afričani in Azijci imajo pogosto pametni telefon, čeprav morda živijo v barakah in premorejo samo eno dodatno oblačilo za preobleči.

Ta knjiga poskuša pokazati, kako je pametni telefon spremenil naša življenja na načine, ki jih še zmeraj samo deloma razumemo. Leta 2006 pametnega telefona, kot ga poznamo – z zaslonom na dotik, internetno povezavo, ikonami za aplikacije itd. – še niso izumili. V manj kot dvajsetih letih pa je število pametnih telefonov po vsem svetu zrastle od nič na štiri milijarde, kar je osupljiva številka za celotno osemmilijardno svetovno populacijo. Več kot 70 odstotkov prebivalcev Slovenije ima pametne telefone, toda v revni Indoneziji se številka giblje okoli 65. Celo v Nigeriji ima več kot tretjina vseh prebivalcev pametni telefon. Napravica je postala tako običajna kot par spodnjic.

Literatura o pametnem telefonu in njegovih posledicah se množi. Večino poganja strah: telefon in njegova velika dostopnost, od pisanja sporočil do družbenih medijev in do brskanja po novicah

in glasbi, domnevno povzročajo osamljenost in odtujenost, otežujejo koncentracijo in vodijo v nespečnost in depresijo, ogrožajo poglobljeno branje in pridobivanje znanja in tako naprej.

Ta knjiga je drugačna. Moje delo socialnega antropologa je vedno bilo ugotoviti, kaj se dogaja, ne pa govoriti ljudem, kaj naj počnejo. Glede pametnega telefona in njegovega mesta v naših življenjih ni mogoče izpeljati enostavnega moralnega sklepa. Da, je stalen vir motenj in trivialnosti. Vendar nam tudi omogoča, da med pandemijo ali potovanjem ostajamo v stiku s prijatelji in sorodniki. In da, zaradi njega je težje preživeti večer ob branju knjige, ne da bi te kdo motil. Vendar je tudi vir informacij brez dna in omejitev, ki omogoča ljudem brez knjig in z malo denarja, ki živijo daleč od najbližje izobraževalne ustanove, da brezplačno poglobijo svoje znanje. Vsakdo lahko posluša po telefonu svojo najljubšo glasbo ne glede na to, ali živi v Boliviji ali Bocvani, in nekateri sčasoma postanejo glasbeniki.

Nesporno dejstvo je, da vedno bolj živimo na planetu aplikacij. Če bi moral izbrati dva predmeta, ki bolj kot karkoli določata dvajseta leta 21. stoletja, bi brez omahovanja izpostavil ladijski kontejner in pametni telefon. Prvi si zasluži veliko večjo pozornost, kot jo trenutno ima, čeprav nas je pandemija opomnila, da so ljudje povsod po svetu posebej odvisni od hitrega, nedragega in zanesljivega transporta blaga v kontejnerjih. Ti so standardiziranih velikosti in oblik, pristanišča po vsem svetu pa so prenovljena tako, da so hitra in učinkovita.

O drugem ključnem predmetu, pametnem telefonu, se govori veliko več, toda moreče pogosto enodimenzionalno, na popreproščen način. Obogatil je naša življenja in ustvaril nove možnosti po vsem svetu, nenazadnje tudi na globalnem Jugu, in nedavna pandemija bi bila mnogo manj znosna za mnoge od nas, če ne bi imeli te tanke rešilne niti, ki nas povezuje. Namesto da bi dodajal nov strah, sem napisal knjigo, ki jo žene radovednost. V njej pokažem, da so kljub znatnim razlikam med državami in kulturami tudi podobnosti v načinih uporabe pametnih telefonov, tako pri spolnem delavcu v Kinšasi kot pri univerzitetnem predavatelju v Manchesteru. Lahko imamo dobre razloge, da nas skrbi za planet aplikacij, toda obstajajo še boljši razlogi, da preživimo nekaj časa v iskanju odgovora, kaj se je pravzaprav zgodilo z našimi življenji v nekaj zadnjih letih, odkar smo se preselili na ta planet.

Oslo, novembra 2023

Thomas Hylland Eriksen